

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Навчально-методичний комплекс

Укладач С. І. Матвієнко

Ніжин

2019

УДК 373.2.036(075)

М 33

Рекомендовано Вченою радою

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

(НДУ ім. М. Гоголя)

Протокол № 4 від 10.05. 2019 р.

Рецензенти:

Новгородська Ю.Г. – доцент кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат педагогічних наук;

Аніщук А. М. – доцент кафедри дошкільної освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат педагогічних наук.

«Теорія і методика музичного виховання»: навчально-методичний комплекс / уклад. С. І. Матвієнко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2019. – 51 с.

Метою укладання даного посібника є підвищення ефективності організації навчального процесу для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» при вивченні ними навчальної дисципліни «Теорія і методика музичного виховання» з урахуванням стану сучасної практики роботи з дітьми дошкільного віку у ЗДО у галузі музичного виховання.

Посібник побудовано за модульним принципом, визначено тези до тем, контрольні запитання, завдання для самостійної роботи; завдання для модульного контролю знань студентів. Містить ряд додатків, які стануть в нагоді щодо організації самостійної роботи.

Доцільний для викладачів вищих навчальних закладів; студентів і магістрів спеціальності 012 "Дошкільна освіта" та спеціалізації: "Музичне мистецтво", інших педагогічних та мистецьких спеціальностей; вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів.

УДК 373.2(076.5)

ББК 74.100я73

© С. І. Матвієнко,

укладання, 2019

© Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2019

З М І С Т

Опис навчальної дисципліни	4
Передмова	5
Змістовий модуль I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	7
Тема 1.1. Теоретичні основи музичного виховання дітей	7
Тема 1.2. Психологічні основи музичного виховання дітей	10
Тема 1.3. Національне підґрунтя музичного виховання дошкільників	11
Змістовий модуль II. ВИДИ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ	14
Тема 2.1. Слухання музики	14
Тема 2.2. Співи	16
Тема 2.3. Музична ритміка (музично-ритмічні рухи)	19
Тема 2.4. Гра на дитячих музичних інструментах	21
Змістовий модуль III. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ.	
Тема 3.1. Музичні заняття.	24
Тема 3.2. Музика в повсякденному житті ЗДО	26
Тема 3.3. Музично-театралізовані свята і музичні розваги	28
Змістовий модуль IV . МУЗИКА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	30
Тема 4.1. Організація та керівництво системою музичного виховання у закладі дошкільної освіти.	30
Тема 4.2. Діяльність педагогічного колективу закладу дошкільної освіти з музичного виховання дітей	32
Рекомендовані джерела	34
Додатки	40
Структура навчальної дисципліни	40
Вид індивідуального завдання самостійної роботи.	41
Методи навчання	41
Методи контролю	41
Методичне забезпечення	42
Види робіт для модульного контролю	42
Шкала оцінювання: національна та ECTS.	43
Розподіл балів, які отримують студенти	43
Види робіт, що визначають оцінювання	43
Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів	44
Тематика семінарських занять	44
Тематика лабораторних занять	45
Тести	45
Орієнтовний перелік питань, які виносяться на залік	48
Бали, які присвоюються студентам	50

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта (шифр і назва) Спеціальність 012 «Дошкільна освіта» (шифр і назва)	Нормативна (цикл професійної і практичної підготовки)	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): _____	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
ІНДЗ: розробка мультимедійної презентації		Семестр	
Загальна кількість годин – 90/90		3-й	2-й
Тижневих годин: для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3 для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		12 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	4 год.
		Лабораторні	
		6 год.	2 год.
		Самостійна робота	
60 год.	80 год.		
Індивідуальні завдання: 8 год.			
		Вид контролю: залік	

ПЕРЕДМОВА

Методика музичного виховання дітей дошкільного віку як галузь наукового знання є розділом музичної педагогіки. Навчальна дисципліна «Теорія і методика музичного виховання» є обов'язковою (нормативною) дисципліною циклу професійної підготовки вихователів дітей дошкільного віку. Вона забезпечує формування теоретико-методологічної та методичної культури майбутнього фахівця.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Теорія і методика музичного виховання» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **бакалавра**

галузі знань 01 **Педагогічна освіта**
спеціальності 012 **Дошкільна освіта.**

Логіка вивчення навчальної дисципліни «Теорія і методика музичного виховання» зумовлює наступну структуру, визначену за чотирма змістовими модулями:

- I. Загальні основи теорії та методики музичного виховання дітей дошкільного віку.
- II. Види музичної діяльності дітей.
- III. Форми організації музичної діяльності дітей.
- IV. Музика в закладі дошкільної освіти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості організації та проведення музично-виховної роботи з дошкільниками в різних видах музично-практичної та музично-дозвілєвої діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія і методика музичного виховання» є надати студентам теоретичні знання і сформувати практичну уміння й навички з методики музичного виховання, що дозволить їм працювати вихователем і організатором музичного виховання дошкільних закладів, здійснювати виховний процес у взаємозв'язку всіх видів мистецтв

1. Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія і методика музичного виховання» є ознайомлення студентів із теорією та методикою музичного виховання в закладі дошкільної освіти.

2. Озброїти студентів практичними навичками керівництва музичним вихованням і навчанням дітей на заняттях і поза ними.

3. Сформувати основи педагогічного мислення майбутніх вихователів.

4. Підготувати вихователя, здатного конструктивно організовувати процесі музичного виховання дошкільників різного віку;

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- сучасні вимоги до музичного виховання дошкільників;
- суть, мету та завдання музичного виховання дошкільників щодо формування у них музикальності та основ музичної культури;

- діагностичні методики щодо визначення рівня розвитку музичної творчості та навичок музичного виконавства в різних видах музичної діяльності;
- методику засвоєння дошкільниками музичних знань і умінь.

вміти :

- визначати шляхи та засоби музичного розвитку дітей дошкільного віку;
- будувати педагогічну діяльність на основі теоретичних досягнень сучасної музичної педагогіки і практики;
- розробляти заходи по створенню умов для формування творчої особистості;
- організувати музичну діяльність дошкільників на заняттях і поза ними.

Навчальне видання створене з метою допомоги студентам спеціальності «дошкільна освіта» у вивченні даної дисципліни шляхом визначення її змісту, розподілу навчального матеріалу на форми навчальної аудиторної та самостійної навчальної роботи. Зазначимо, що нині відбувається переосмислення можливостей самостійної навчальної роботи студентів в опануванні дисциплін програми фахової підготовки.

Самостійна робота повинна стати джерелом самостійного пошуку, закріплення та розширення знань (зокрема, й в методиці музичного виховання дошкільників), уточнення тих позицій, з якими студенти ознайомилися на лекційних заняттях. Саме тому автор посібника приділяє велику увагу визначенню завдань для самостійної роботи до кожної теми курсу.

Значну допомогу в організації самостійної роботи студентів нададуть матеріали посібника «Методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Теорія і методика музичного виховання», в яких деталізовано усі етапи виконання даного виду навчальної роботи.

Організація самостійної роботи студентів стане більш ефективною за використання ними списку рекомендованих джерел, серед яких автор посібника визначає найбільш прийнятні сайти освітніх порталів, які містять різноманітну інформацію з питань музичного виховання дітей дошкільного віку.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

ТЕМА 1.1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Тези до теми

I. *Музика як вид мистецтва та її роль у вихованні дітей.* Роль музики у всебічному розвитку дитини. Музика як чинник соціалізації дошкільника. Головна особливість, мистецька сутність музичного твору – його художній образ. Характеристики художнього образу музичного твору – його зображувальність та виразність. Програмна музика. Програмність як засіб визначення у назві музичного твору його зображувальності. Виразність художнього образу твору як відображення внутрішнього стану, переживання митцем зображуваного явища. Характеристика музики як виду мистецтва. Визначення важливості ознайомлення дітей дошкільного віку із основними характеристиками музики у змісті чинних програм дошкільної освіти за освітньою лінією «Дитина у світі культури». Функції музики щодо її впливу на духовний, естетичний розвиток особистості (комунікативна, пізнавальна, виховна, гедоністична, компенсаторна, розвивальна), їх коротка характеристика.

II. *Сутність та завдання музичного виховання дітей дошкільного віку.* Визначення основних підходів до музичного виховання дитини у державних нормативних документах. Поняття «музичне виховання», його трактування в широкому та вузькому значенні. Поняття «музична культура», «музичний розвиток», «навчання музики». Завдання музичного виховання дітей дошкільного віку.

III. *Принципи, методи та засоби музичного виховання дітей.* Загальнодидактичні принципи, які лежать в основі організації процесу музичного виховання дошкільників. Принципи музичного виховання, які спрямовані на забезпечення особистісного, емоційно-естетичного ставлення дитини-дошкільника до музичного мистецтва: гуманності, природовідповідності, зв'язку музичного виховання з національною культурою, емоційності, зв'язку музичного виховання з життям, орієнтації на музично-естетичні смаки та потреби дітей, опори на практичну діяльність дітей, єдності свідомості й активності, диференціації та індивідуалізації.

Методи та методичні прийоми організації процесу музичного виховання. Класифікації вищезазначених методів за різними авторами:

1) За Н. Ветлугіною:

- спонукання до співпереживання,
- переконання в процесі музичного сприйняття,
- вправи в практичних діях, пошукових ситуацій, що спонукають до творчих дій.

2) за О. Радиноюю:

- *наочні*: наочно-слуховий та наочно-зоровий;
- *словесні*: бесіда, розповідь, поетичне слово, пояснення, метод аналогії музики і мовлення;
- *практичні*: показ педагогом виконавських прийомів, вправлення, моделювання звукових відносин, методи уподібнення характеру звучання музики (мімічного, тактильного, інтонаційного, вокального, моторно-рухового, колірнього, тембрового, словесного, поліхудожнього тощо).

Необхідність співвіднесення добору методів та методичних прийомів етапам роботи над музичним твором.

Засоби, які використовуються у процесі музичного виховання дошкільників. Специфіка використання *наочних посібників* у музичному вихованні дошкільників: залучення допоміжних, «позамузичних» засобів; пояснення змісту музики; надання уявлень про музику в простій, доступній ігровій формі, розкриття її виражальних можливостей; розвиток музично-сенсорних здібностей та загально музичних здібностей – ладовисотного слуху, почуття ритму. *Практичні посібники* (музично-дидактичні посібники та настільні музично-дидактичні ігри) в музичному вихованні дітей. Особливості використання *технічних засобів навчання* у музичному вихованні.

Музично-дидактичні ігри у музичному вихованні дошкільників. Поняття «музично-дидактична гра», види музично-дидактичних ігор. Методика проведення музично-дидактичних ігор у різних вікових групах.

Інноваційні технології в галузі дошкільної музичної освіти. Система музично-ритмічного виховання Еміля Жак-Далькроза. Музично-педагогічна система Карла Орфа. Музично-виховна концепція Золтана Кодая. Педагогічна система Марії Монтесорі. Школа «Виховання таланту» Шінічі Сузукі. Технологія елементарного музикування Тетяни Тютюннікової.

Питання для самоконтролю

1. Чим визначається спільність та відмінність музики та інших видів мистецтв? Яку роль відіграє щодо цього образ художнього твору?
2. Наведіть приклади того, як музичне мистецтво сприяє соціалізації людини, стає засобом її самовираження.
3. Назвіть характеристики художнього образу. Обґрунтуйте їх відносно творів відомого Вам дитячого музичного репертуару.
4. Назвіть ознаки подібності музичної та мовної інтонацій.
5. Доповніть перелік наданих принципів музичного виховання дошкільників 2-3 позиціями, характеризуючи їх.
6. Яку роль відіграє метод вправ у музичному вихованні дітей? Обґрунтуйте свою думку стосовно кожного з видів музичної діяльності дітей.
7. На основі аналізу запропонованих до теми джерел поясніть, які зміни відбуваються у царині національного музичного виховання дітей дошкільного віку? Яку роль щодо цього відіграє музичне мистецтво?

Завдання для самостійної роботи

Визначте у письмовій доповіді власну думку стосовно того, наскільки сучасній людині є важливим знайомство з музичним мистецтвом. З яким саме – класичним, фольклорним, сучасним (популярна музика), авангардним тощо? Доведіть свою позицію.

План семінарського заняття

1. Музика як вид мистецтва та її роль у вихованні дітей.
2. Сутність та завдання музичного виховання дітей дошкільного віку.
3. Принципи, методи та засоби музичного виховання дітей.
4. Музично-дидактичні ігри у музичному вихованні дошкільників.
5. Інноваційні технології в галузі дошкільної музичної освіти.

Мета заняття

- виявити розуміння студентами сутності музичного мистецтва та його ролі у всебічному розвитку дитини дошкільного віку;
- закріпити знання студентів у галузі дидактики, її основних положень (принципи, методи, методичні прийоми, засоби) та специфіки їх використання у музичному вихованні дітей дошкільного віку;
- розширити знання студентів у галузі сучасної практики музичного виховання щодо використання у ній педагогічних концепцій та музично-виховних систем зарубіжних педагогів.

Рекомендована література

1. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 196 с.: іл.
2. Зимина А. Н. Основы музыкального воспитания и развития детей младшего возраста: учеб. для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 304 с.
3. Лист МОН України «Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах», № 1/9-454 від 02.09.2016 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> – Назва з екрана.
4. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.
5. Науменко С. І. Музично-естетичне виховання дошкільнят. Київ: Магістр, 1996. 96 с.
6. Новгородська Ю. Г. Методика музичного виховання дошкільників. Тексти лекцій: навч. посібник. Ніжин: НДУ ім. Миколи Гоголя, 2008. 128 с.
7. Радынова О. П., Катинене А. И., Паландишвили М. Л. Музыкальное воспитание дошкольников: учеб. пособ. для студ. фак-тов дошк. воспит. высш. и средн. пед. учеб. заведений. Москва: Академия, 1998. 240 с.

ТЕМА 1.2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Тези до теми

I. *Структура музикальності.* Поняття «музичні здібності», «музичні задатки», «музикальність». Основні музичні здібності (Б. Тепловим). Сутнісна характеристика та структура музикальності (за Н. Ветлугіною, Ю. Цагареллі, Т. Науменко). Чинники впливу на розвиток музикальності дитини. Характеристика різних типів музикальності (за С. Науменко)

II. *Вікові особливості музичного розвитку дитини* (за роками життя). музичні здібності, притаманні дитині трьох років: емоційного відгуку на музику, чуття музичного ритму, чуття тембру, звукообразності музичного сприймання. Здатність дитини *трьох років* до адекватного сприйняття художнього образу його і емоційно переживання на своєму рівні (кожна індивідуально). Здатність до виявлення різного ставлення до тембрів, регістрів, отримання задоволення від моторного, а значить і емоційного переживання ритму твору. Розвиненість у *чотирирічних* дітей емоційного переживання настрою, характеру музичного образу, драматургії розвитку. Здатність до запам'ятовування музики, мелодії і вивчення її на музичному інструменті. Здатність дітей *п'ять років* до сприймання музичних творів (одноразове звучання від 1 до 2,5 хвилин) та емоційного їх переживання; визначення жанру, характеру, темпу (швидко, повільно, помірно), настрою (радісно, схвильовано, сумно, тривожно та ін.), динаміки (*p, f*), мелодії, правильного варіанту гармонії тощо. Диригувати на дві та три четверті. Підбирати нескладні мелодії на висотних музичних інструментах, грати їх в оркестрі, імпровізувати на ритмічних музичних інструментах. Здатність дітей шести років адекватно художнього змісту глибоко переживати високохудожні твори різних композиторів і епох; уважно сприймати твори, які звучать до чотирьох хвилин. Можливість визначати форму твору (але в своїх поняттях), частково стильову і національну приналежність музичного твору (на підсвідомому рівні), визначати засоби музичної виразності, підбирати мелодії по слуху, грати в оркестрі, диригувати ним більш-менш свідомо, відрізнити високохудожні твори від «продукції масової культури». Закладання в шість років основного фундаменту музикально-естетичної культури особистості, формування через музику її духовності.

III. *Діагностування рівня музичного розвитку дітей.* Діагностика музичних здібностей дітей як важливий елемент музичного виховання дошкільників. Авторська методика Н. Ветлугіної щодо діагностики музичного розвитку дітей дошкільного віку. Сучасні підходи до діагностування музичного розвитку дітей (методики А. Зиміної, І. Романюк та ін.).

Питання для самоперевірки

1. Схарактеризуйте поняття «музичні здібності».
2. Які, на Вашу думку умови щодо розвитку музичних здібностей дитини в сучасних умовах може забезпечити держава? Батьки? Яку роль щодо цього відіграють вихователі дошкільного навчального закладу, які не мають фахової музичної освіти?

3. Які основні музичні здібності входять до структури музикальності?
4. Наведіть приклади того, як виявляється музикальність дитини у процесі сприймання мовних інтонацій.
5. Розкрийте поняття «музичне мислення». Які психічні процеси лежать його основі?
6. У чому виявляються вікові особливості музичного розвитку дітей?
7. Що лежить в основі діагностики музичних здібностей дітей? Чи вважаєте Ви цю роботу необхідною для музичного керівника?

Завдання для самостійної роботи

Складіть письмову доповідь, в якій визначено, як кожен з видів музичної діяльності сприяє розвитку музикальності в дитини.

Рекомендована література

1. Анисимов В. П. Диагностика музыкальных способностей детей : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2004. 128 с.
1. Ветлугіна Н. О. Музичний розвиток дитини. Київ: Музична Україна, 1978. 253 с.
2. Науменко С. І. Музично-естетичне виховання дошкільнят. Програма та методичні рекомендації. Київ. Магістр-S, 1996. 96 с.
3. Науменко С. Психологічні основи музичного виховання дошкільників. *Музичний керівник*. 2012. №5. С. 4–9.
4. Теплов Б. Психология музыкальных способностей : Избранные труды: В 2-х т. Т. I. – Москва: Педагогика, 1985. С. 42-222
5. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.

Тема 1.3. Національне підґрунтя музичного виховання дошкільників

Тези до теми

I. *Короткий історичний нарис розвитку музичного виховання в Україні (X – початок XX ст.).* Витоки та передумови розвитку музичної освіти в Україні. Вплив християнства на розвиток музичної освіти та виховання в Україні. Роль монастирів у поширенні письменності та освіти, навчання дітей та молоді церковному співу. Розквіт храмової культури та церковно-хорового мистецтва в багатьох регіонах України у період Київської Русі (з XI ст. й до середини XVII ст.) й закладання у цей період основ національної музичної освіти. Вплив гуманістичних ідей європейського Відродження на відкриття в Україні братських шкіл – навчальних закладів західного типу, в яких готували грамотних учителів співу, регентів, композиторів. Роль закладів елементарної духовної освіти в навчанні дітей церковного співу. Вплив суспільно-політичних реформацій 1654 р. на подальший розвиток

української музичної культури. Система музичного виховання дітей та молоді Запорозької Січі. Відкриття перших музичних шкіл (Січової співацької школи та Глухівської музичної школи) як показник розвитку професійної музично-педагогічної освіти в Україні. Розвиток музичної освіти в Україні за доби Гетьманщини: створення широкої мережі загальноосвітніх навчальних закладів, що сприяло масовості музичної освіти. Церковний спів як головний засіб музичного виховання дітей та молоді. Зростання професіоналізації музичних кадрів у XVIII ст. в Україні в таких формах музичної освіти, як капели панських маєтків, школи кобзарів і лірників, музичні цехи, військові та рогові оркестри тощо. Розвиток музичної освіти в Україні у XIX ст. Відкриття навчальних закладів нового типу (дитячих притулків та будинків для виховання сиріт). Роль освітніх реформ кінця XVIII – початку XX ст. у розвитку музичної освіти та вихованні дітей та молоді в Україні.

II. Педагогічна спадщина видатних українських діячів культури. Концептуальні ідеї видатних українських композиторів та музичних педагогів як основа розвитку сучасної музичної освіти України, формування в молодого покоління національної свідомості та патріотизму.

1. Музично-педагогічна концепція М. Лисенка, його підходи до використання фольклору в музичному вихованні дітей. Дитячі опери М. Лисенка.
2. Погляди М. Леонтовича на необхідність розвитку музичних здібностей дітей. Внесок М. Леонтовича в розвиток хорової справи в Україні. Хорова спадщина М. Леонтовича як джерело сучасного музичного репертуару.
3. Погляди Б.Яворського на музичне виховання дітей, розвиток у них музичного сприйняття та музичних здібностей.
4. К. Стеценко та Я. Степовий як видатні громадські діячі, композитори та музичні педагоги початку XX ст.
5. Внесок В. Верховинця у становлення національної музичної культури, музичної освіти та хореографії. Праця В. Верховинця «Весняночка. Ігри з піснями для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку» як джерело сучасних музично-хореографічних новацій.

III. Музичний фольклор – основа музичного виховання дошкільників. Дитячий музичний фольклор: сутність, види, жанри, функції. Поняття «фольклор», «музичний фольклор». Види дитячого фольклору – усна народна творчість, музичний та хореографічний. Функції дитячого музичного фольклору: розвивальна, пізнавальна, розважальна, виховна, компенсаторна, комунікативна. Виховний потенціал дитячого музичного фольклору. Специфіка колискової пісні у музичному розвитку та вихованні дитини. Виховане значення творів дитячої пареміографії. Особливості використання фольклору в роботі з дітьми дошкільного віку (у різних видах музичної діяльності). Репертуарні основи дитячого музичного фольклору.

Питання для самоперевірки

1. Які етапи розвитку музичного виховання в Україні Ви могли б виокремити? Обґрунтуйте специфіку кожного з них.

2. Чим характеризується розвиток музичного виховання в Україні у XVIII ст. Які форми професійної музичної освіти виникли у цей час?
3. Чи можна сказати про те, що у період XVII – XVIII ст. музична освіта в Україні мала масовий характер та охоплювала широкий пласт дітей та молоді? На чому Ви ґрунтуєте свою думку?
4. Яким чином позначилися реформи Катерини II на стані національної музичної освіти наприкінці XVIII ст.?
5. Яка головна ідея щодо музичного виховання дітей простежується в педагогічній спадщині видатних українських педагогів-музикантів?
6. Назвіть жанри музичного фольклору. Які з них є близькими з жанрами інших видів фольклору (наприклад – до хореографічного, усної народної творчості тощо).
7. Яке місце повинен займати дитячий музичний фольклор в організації повсякденного життя групи дітей раннього віку? Окресліть його відповідно до проведення вихователем режимних процесів.
8. Які функції реалізовує колискова пісня, розкрийте кожні з них.

Завдання для самостійної роботи

Назвіть види фольклору. Які з них використовуються безпосередньо й опосередковано у музично-виховній практиці закладу дошкільної освіти?

Рекомендована література

1. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків / І. О. Газіна. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. – 196 с. : іл.
2. Грабарєва О. А. Народна пісенна творчість у вихованні національної свідомості дошкільників. Парціальна програма. Харків: Ранок, 2014. 192 с.
3. Іваницький А. І. Український музичний фольклор : підручник для вузів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. 320 с.: *ноти*.
4. Матвієнко С. І. Музична освіта і виховання дітей та учнівської молоді на Чернігівщині (XVIII – XIX ст.): навч. посіб. Ніжин, 2011. 223 с.
5. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.
6. Науменко Т. І. Музичне виховання дошкільників засобами українського фольклору: конспект лекцій з педагогіки. Київ: АПН України, Інститут педагогіки, 1995. 64 с.
7. Новгородська Ю. Г. Методика музичного виховання дошкільників. Тексти лекцій : навч. посібник. Ніжин: Вид-во НДУ ім. Миколи Гоголя, 2008. 128 с.
8. Семеног О. Український фольклор: навч. посіб. Глухів: РВВ ГДПУ, 2004. 254 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ВИДИ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ

ТЕМА 2.1. СЛУХАННЯ МУЗИКИ

Тези до теми

I. *Сприймання музики як особливий вид музичної діяльності та основа слухання музики.* Поняття «сприймання», «музичне сприймання». Сприймання музики як естетичне осягнення музичного явища в єдності його змісту й форми, художніх образів музичного твору й виражених у ньому емоцій і почуттів. Слухання як фізіологічний процес та основа сприйняття музики. Етапи музичного сприймання: перцептивне сприйняття звукового потоку, осягнення семантики музичної мови, інтерпретація художнього змісту твору. Сутнісна характеристика процесу сприймання музичного твору. Слухання-сприймання як стрижень музичної діяльності, чинник розширення досвіду слухання музики. Основа розвитку музичного сприймання – виразне виконання музичного твору і вміле застосування педагогом різноманітних методів і прийомів, які допомагають зрозуміти зміст музичного образу. Форми організації сприймання музики як виду самостійної музичної діяльності. Завдання зі слухання музики.

II. *Характеристика репертуару зі слухання музики.* Основні вимоги до добору творів для слухання музики. Особливості репертуару, призначеного для слухання дітьми раннього та дошкільного віку: доступність, художність, жанрова різноманітність з урахуванням вікових можливостей дошкільнят. Образний план творів, які включають до репертуару зі слухання музики, їх різноманітність та широта. Художність музичного твору як головна вимога до укладання дитячого музичного репертуару. Оновлення музичного репертуару відповідно до реформ культурного та суспільно-політичного життя в Україні. Твори громадянського та патріотичного звучання в репертуарі різних вікових груп. Необхідність урахування жанрової різноманітності музичних творів задля підтримки інтересу дітей до знайомства з ними.

III. *Дидактичні основи слухання музики.* Методи та прийоми роботи педагога на заняттях із слухання музики. Єдність впливу трьох елементів: музики, слова музичного керівника і наочності у доборі методів проведення слухання музики в дитячому садку. Художнє виконання музичного твору як провідний метод організації роботи зі слухання музики. Вимоги до використання слова педагога у проведенні роботи зі слухання музики. Методичні прийоми, які використовують у процесі слухання музики: постановка завдання, створення ігрових ситуацій, повторне програвання музичних творів. Етапи проведення слухання музики, їх сутнісна характеристика. Форми організації слухання музики з дітьми дошкільного віку у ЗДО – на заняттях, у години дозвілля, під час самостійної діяльності.

IV. Методика навчання дошкільників слухання музики за віковими групами. Залучення до слухання музики дітей третього року життя. Завдання зі слухання музики у I-й молодшій групі, методи та прийоми, які використовує музичний керівник у роботі. Репертуар зі слухання. Слухання музики дітей 4 - 6(7) років життя. Завдання зі слухання музики у II-й молодшій, середній та старшій групах, методи та прийоми, які використовує музичний керівник у роботі за кожною віковою групою. Репертуар зі слухання музики для кожної вікової групи, його специфіка.

Питання для самоперевірки

1. Чому, на Вашу думку, слухання музики виокремлено в окремий розділ комплексної програми розвитку й виховання дітей?
2. Назвіть завдання з навчання дітей слуханню музики.
3. Перелічіть принципи добору музичного репертуару зі слухання музики.
4. Яке методичне навантаження має перший, ознайомлювальний етап, занять зі слухання музики?
5. Розкрийте роль музичного репертуару у вирішенні основних завдань музичного виховання дітей. Яке значення щодо цього має його осучаснення?
6. Назвіть прийоми, які сприяють проблемному характеру завдань зі слухання музики.
7. Яке місце посідає музичний фольклор у репертуарі зі слухання музики у різних вікових групах? Які саме його жанри представлені щодо роботи з дітьми?
8. Розкрийте поняття «слушацька культура», назвіть методи, які сприяють її формуванню у дітей дошкільного віку.
9. Чим визначаються особливості використання наочних методів у різних вікових групах? Яку роль відіграють твори живопису щодо цього?

Самостійна робота (до лабораторного заняття)

Підготуйте конспект вступної частини ознайомлення дошкільників із музичним твором програмового характеру (старша група)

План семінарського заняття

1. Сприймання музики як особливий вид музичної діяльності та основа слухання музики.
2. Характеристика репертуару зі слухання музики.
3. Дидактичні основи слухання музики.
4. Методика навчання дошкільників слухання музики за віковими групами.

Мета заняття

- виявити розуміння студентами психологічних основ сприймання музичного твору як основи проведення роботи зі слухання музики;
- уточнити особливості музичного репертуару відповідно до вимог щодо добору творів та стосовно різних вікових груп;

- закріпити знання студентів щодо методики проведення слухання музики.

Лабораторне заняття

Мета: вправляти студентів в проведенні роботи зі слухання музичного твору (ознайомлення з новим твором. Вступна бесіда).

Рекомендована література

1. Болгарський А. Г., Горобець Т. В., Шкоба В. А. Слухання музики у дошкільному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. Луцьк: Твердиня, 2010. 180 с.
2. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряду підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксиома, 2015. 196 с.: іл.
3. Зимина А. Н. Основы музыкального воспитания и развития детей младшего возраста: учеб. для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. 304 с.
4. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.
5. Науменко С. Як правильно слухати музику з дітьми: поради психолога. *Музичний керівник*. 2013. №3. С. 4-10.
6. Новгородська Ю. Г. Методика музичного виховання дошкільників. Тексти лекцій : навч. посібник. Ніжин: Вид-во НДУ ім. Миколи Гоголя, 2008. 128 с.
7. Радинова О. Методика слухання музики з дітьми. *Дитячий садок. Мистецтво*. 2010. №1 (13 число). С. 13-17.
8. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навч.-метод. посібник. Київ: ІЗМН, 1997. 328 с.
9. Методика музичного виховання в дитячому садку / за заг. ред. С. Шоломович. Вид 2-ге, переробл. та доповн. Київ: Музична Україна, 1979. 163 с.

ТЕМА 2.2. СПІВИ

Тези до теми

I. *Значення та завдання співу.* Сутнісна характеристика співу як найбільш доступної і масової форми музичного виховання. Значення співу для всебічного розвитку дитини, розвитку її музичності. Види співацької діяльності: спів для розвитку музичного сприйняття; виконання пісень; спів у музично-освітній діяльності; пісенна творчість. Завдання навчання дошкільників співу. Дитячий співацький голос та його охорона. Основні правила організації дитячого співацького виконавства.

II. *Основні співацькі навички та методика їх формування у дітей*

дошкільного віку. Поняття «співацькі навички». Класифікація співацьких навичок. Роль співацької постави для правильності процесу співу. Види співацької постави.

- звукоутворення, специфіка звукоутворення у дітей дошкільного віку;
- атака звуку, види атаки звуку. Необхідність використання м'якої атаки звуку для співу дітей дошкільного віку. Прийоми роботи над м'якою атакою звуку;
- звуковедення. Прийоми звуковедення, їх використання у роботі з дітьми;
- дикція, співацька дикція. Типові помилки дикції у процесі співу дошкільників. Прийоми навчання дітей правильній вимові в співі.
- артикуляція як важлива співацька навичка, робота музичного педагога над правильністю артикуляції у дітей;
- співацьке дихання. Фази та види співацького дихання. Специфіка взяття дихання та його ведення дітьми. Роль спеціальних вправ для розвитку правильного співацького дихання у дітей.

Хорові (ансамблеві) навички. Поняття «ансамбль», види ансамблю: ритмічний, тембральний, дикційний, інтонаційний, художньо-виконавський. Чистота інтонації та робота над нею з дітьми, які нечисто інтонують.

III. *Дидактичні основи навчання дошкільників співу.* Методи та прийоми навчання співу: метод розучування на слух; виразне виконання пісні; показ педагогом співочих умінь; показ з поясненнями; жест педагога, диригування; питання, які педагог адресує дітям; ігрові прийоми; оцінка якості дитячого виконання пісні тощо. Співацький репертуар. Змістова основа співацького репертуару для дітей. Основні вимоги до добору творів для співу. План-схема щодо аналізу пісні музичним керівником перед початком роботи над нею з дітьми. Пісні без супроводу, основні складнощі роботи над ними. Пісні із супроводом, логіка їх використання у роботі з дітьми різного віку. Пісні для супроводу рухів. Пісні для гри на дитячих музичних інструментах. Пісні-зразки для вивчення елементів нотної грамоти. Етапи роботи над піснею, їх характеристика.

IV. *Методика навчання дошкільників співу за віковими групами.* Залучення до співу дітей другого року життя. Завдання зі співу у I – II-й молодших групах, методи та прийоми, які використовує музичний керівник у роботі. Репертуар зі співу у цих групах. Методика співацької роботи з дітьми 4 - 6(7) років життя. Завдання з навчання співу у середній та старшій групах, методи та прийоми, які використовує музичний керівник у роботі за кожною віковою групою.

Питання для самоперевірки

1. Перелічіть основні співацькі навички. Чому співацька установка не входить до даного переліку?
2. Розкрийте специфіку хорових навичок? Якою мірою визначається їх формування у процесі навчання дошкільників різного віку співу?
3. Наведіть приклади прийомів навчання різних співацьких навичок?
4. Які основні прийоми роботи з нечисто інтонуючими дітьми?

5. Яку роль щодо навчання дошкільників співу відіграє жанрова різноманітність музичного матеріалу?
6. Які прийоми роботи щодо розвитку творчості у дітей можна використовувати на етапі закріплення роботи над піснею?
7. За допомогою яких прийомів роботи педагог досягає художньо-виконавського ансамблю?

Самостійна робота (до лабораторного заняття)

- 1) Підготуйте матеріали словесної (поетичної) та зображувальної наочності щодо ознайомлення дітей II–ї молодшої та старшої групи з новою піснею.
- 2) Включіть дані матеріали до методичної розробки вступних бесід до пісень (по одному твору для II–ї молодшої та старшої груп).

План семінарського заняття

1. Значення та завдання співу.
2. Основні співацькі навички та методика їх формування у дітей дошкільного віку.
3. Дидактичні основи навчання дошкільників співу.
4. Методика навчання дошкільників співу за віковими групами.

Мета заняття

- виявити розуміння студентами ролі співу у музичному розвитку й вихованні дітей дошкільного віку.
- визначити знання співацьких можливостей дітей у різні періоди дошкільного дитинства з огляду на формування у малят співацьких умінь.
- виявити розуміння необхідності охорони дитячого голосу під час навчання дошкільників співу.
- закріпити знання студентів щодо методики навчання співу дітей різного віку.

Лабораторне заняття

Мета: вправляти студентів в ознайомленні дошкільників із новою піснею (вступна частина роботи).

Рекомендована література

1. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки “Дошкільна освіта”, вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам’янець-Подільський: Аксіома, 2015. 196 с.: іл.
2. Зимина А. Н. Основы музыкального воспитания и развития детей младшего возраста: учеб. для студ. высш. учеб. Заведений. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 304 с.
1. Кабка Г. Бережіть дитячі голоси. *Музичний керівник*. 2011. №1. С. 28-31.

2. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.
3. Радынова О. П., Катинене А. И., Паландишвили М. Л. Музыкальное воспитание дошкольников: учеб. пособ. для студ. фак-тов дошк. воспит. высш. и средн. пед. учеб. заведений. Москва: Академия, 1998. 240 с.
4. Теряева Л. Розучування нової пісні на музичних заняттях з дошкільниками. *Музичний керівник*. 2012. №7. С. 18-20.

ТЕМА 2.3. МУЗИЧНА РИТМІКА (МУЗИЧНО-РИТМІЧНІ РУХИ)

Тези до теми

I. Музична ритміка, її загальна характеристика та значення для розвитку дитини. Ритміка як вид музичної та рухової діяльності, її сутнісна характеристика. Дискусійність питання підпорядкованості рухів та музики у даному виді діяльності. Коротка історична довідка розвитку музичної ритміки. Внесок Е. Ж. Далькроза в теорію та практику музичної ритміки. Сучасні підходи до оновлення засад музично-ритмічної діяльності з дітьми дошкільного віку. Парціальні програми дошкільної освіти про розширення та осучаснення підходів до проведення музично-ритмічної роботи з дошкільниками. Значення ритміки для розвитку дитини. Завдання музичної ритміки.

II. *Види музично-ритмічних рухів*. Структурно-рухова основа ритміки: фізичні вправи (основні рухи, загально розвиваючі, гімнастичні та стройові вправи); танок (народні пляски, хороводи, бальні танці); сюжетно-образні рухи (імітація рухів, пересування різного транспорту, рухи, характерні для професій). Музично-ритмічні вправи, їх класифікація та використання у роботі з дітьми. Танці, їх класифікація та використання у роботі з дітьми. Музично-ритмічні ігри, їх класифікація та використання у роботі з дітьми.

III. *Дидактичні основи навчання дітей музичної ритміки*. Методи та прийоми навчання дітей музичної ритміки – наочні (демонстрування та ілюстрування); словесні (бесіда про характер музики, засоби її виразності, пояснення, розповідь про її образи, нагадування, запитання, оцінка тощо); практичні (вправляння, практична допомога дорослого, імітаційний, прийом «пластичного інтонування», виразне виконання музичного руху (дорослим, дорослим разом з дітьми, самими дітьми – в усталеному або інтерпретаційному вигляді), варіювання знайомого матеріалу, ігровий, змагальний). Роль практичної допомоги у навчанні дітей ритміки. Етапи та методика навчання ритміки. Робота над поставою дитини в процесі музичної ритміки. Розвиток дитячої творчості у процесі занять музичною ритмікою.

IV. *Методика навчання дошкільників музичних рухів за віковими групами*. Залучення до музично-ритмічних рухів дітей другого року життя. Завдання з навчання музично-ритмічних рухів у I – II-й молодших групах, методи та

прийоми, які використовує музичний керівник у роботі. Репертуар з музичної ритміки у цих групах. Методика навчання музично-ритмічних рухів дітей 4 - 6(7) років життя. Завдання з навчання музичної ритміки у середній та старшій групах, методи та прийоми, які використовує музичний керівник у роботі за кожною віковою групою.

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте роль ритміки у загальному музичному розвитку дитини дошкільного віку.
2. Назвіть основні джерела рухів ритміки і її види.
3. Чим визначається взаємозв'язок музики і руху?
4. Назвіть завдання навчання дошкільників музичної ритміки.
5. Схарактеризуйте різницю програмних вимог ритміки в різних вікових групах дитячого садка.
6. Які характерні особливості музично-ритмічних рухів в іграх, інсценівках, танцях, хороводах, сюжетних і несюжетних музичних іграх, вправах?
7. Розкрийте особливості методики розучування ігор, танців, хороводів.
8. Розкрийте послідовність розучування танців, сюжетних, несюжетних ігор.
9. Яким чином здійснюється індивідуальний підхід до дітей під час розучування вправ, танців?
10. Якою мірою можуть використовуватися елементи українських народних танців у музично-ритмічній роботі з дітьми? Обґрунтуйте свою думку.

Самостійна робота (до лабораторного заняття)

Підготуйте до показу на лабораторному занятті (одну форму роботи за вибором студентів):

- *вправу-композицію* на основі використання атрибутів (стрічки, прапорці, м'ячі, обручі – за вибором студента);
- фрагмент роботи з *розучування таночка, сюжетної музично-ритмічної гри або інсценівки пісні* з дітьми старшої групи.

План семінарського заняття

1. Музична ритміка, її загальна характеристика та значення для розвитку дитини.
2. Види музично-ритмічних рухів.
3. Дидактичні основи навчання дітей музичної ритміки.
4. Методика навчання дошкільників музичних рухів за віковими групами.

Мета заняття

- виявити розуміння студентами ролі музичної ритміки у музичному розвитку й вихованні дітей дошкільного віку;
- з'ясувати розуміння студентами сучасних підходів щодо навчання дітей музичної ритміки;

- закріпити знання студентами видів музично-ритмічних рухів та специфіки їх використання у роботі з дітьми у закладі дошкільної освіти.
- уточнити й закріпити знання студентів щодо методики навчання музичної ритміки дітей різних вікових груп.

Лабораторне заняття

Мета: вправляти студентів у навичках виконавства (хореографічного або інструментального). Показ та розучування одного з видів музичних рухів: елементів танцю (полька, вальс, галоп), елементів народного танцю, музично-ритмічних вправ (на зразок гімнастики під музику), музичних ігор. Можна проводити музично-ритмічне (пластичне) імпровізування (з використанням аудіозапису).

Рекомендована література

1. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряду підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошк. навч. закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 196 с.: іл.
2. Зимина А. Н. Основы музыкального воспитания и развития детей младшего возраста: учеб. для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 304 с.
3. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.
4. Музыкально-двигательные упражнения в детском саду : кн. для воспитателя и муз. руководителя дет. сада / сост. Е. П. Раевская и др. – 3-е изд., дораб. Москва: Просвещение, 1991. 222 с.
5. Удовіченко В. В., Сиротенко Т. А., Кугуєнко Н. Ф. Хореографія в дошкільному навчальному закладі: парціальна програма. Харків: Ранок, 2014. 80 с.
6. Шевчук А. С. Дитяча хореографія: програма та навч.-метод забезпечення хореогр. діяльності дітей від 3 до 7 років: навч.-метод. посібн.: 2-ге видання, без змін. Київ: Шкільний Світ, 2011. 128 с.

ТЕМА 2.4. ГРА НА МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТАХ

Тези до теми

І. *Значення дитячого музикування для музичного та творчого розвитку дошкільників.* Внесок М.Метлова у методику навчання дошкільників гри на дитячих музичних інструментах. Використання в сучасній практиці дитячого інструментування елементів музичної педагогіки Карла Орфа. Вплив музикування на залучення дітей до музичного мистецтва, підтримки інтересу дітей до музики та гри на дитячих музичних інструментах. Вплив музикування на розвиток музикальності у дітей,

формування у них почуття ритму, збагачення тембрових уявлень. Завдання навчання дітей гри на музичних інструментах.

II. *Класифікація дитячих музичних інструментів.* Короткі дані з історії музичних інструментів. Класифікація музичних інструментів - народні та симфонічні, її характеристика. Класифікація дитячих музичних інструментів за Н.Ветлугіною (наближеність до «дорослої» інструментально-виконавської практики, поділ інструментів на групи струнних, духових та ударних). Класифікація дитячих музичних інструментів за А.Зиміною (за способом звуковидобування та характеру звучання: озвучені та не озвучені). Їх підкласифікації. Вимоги до добору та використання дитячих музичних інструментів.

III. *Саморобні дитячі музичні інструменти. Музикування на інструментах К.Орфа.* Оновлення практики дитячого музикування різноманітними саморобними музичними інструментами. Використання засад концепції німецького педагога К.Орфа, основу якої складає імпровізоване музикування, що сприяє розвитку в дитини креативності, музикальності. Специфіка роботи за системою К.Орфа у галузі дитячого інструментування. Етапи навчання дітей музикування за системою К.Орфа. можливості експериментування з тембрами та властивостями звуку з інструментами К.Орфа. Матеріали, з яких виготовляються інструменти К.Орфа.

IV. *Зміст та завдання навчання дошкільників гри на музичних інструментах за віковими групами.* Форми залучення дітей до інструментального музикування відповідно до їхнього віку. Інструменти, які використовуються в роботі з дітьми кожної вікової групи. Завдання навчання дітей гри на дитячих музичних інструментах. Зміст знань та умінь дитини старшого дошкільного віку в дитячому інструментальному виконавстві.

V. *Методика навчання дошкільників гри на музичних інструментах.* Прийоми навчання дошкільників гри на різних музичних інструментах. Прийоми гри на ударно-шумових музичних інструментах: барабані, бубоні, трикутнику, ложках. Прийоми гри на мелодійних музичних інструментах: ксилофоні, дитячому металофоні. Додаткові системи навчання дітей гри на дитячому металофоні. Прийоми гри на дитячих цитрах. Прийоми гри на духових музичних дитячих інструментах - духовій гармоніці «Мелодія-26». Дидактичний матеріал для навчання дітей гри на музичних інструментах - мелодії поспівок або пісень з добре відомими дітям поетичними текстами. Послідовність навчання дітей дошкільного віку гри на музичних інструментах. Музичний репертуар для гри на дитячих музичних інструментах.

VI. Дитяче оркестрове музикування. Специфіка гри в дитячому оркестрі, вимоги до розташування учасників у ньому. Різновиди дитячих оркестрів, які використовуються в традиційній музичній практиці закладу дошкільної освіти. Орієнтовний склад дитячого оркестру. Методичні основи дитячої оркестрової гри. Коротка характеристика видів дитячих оркестрів: шумового, ансамблевого, змішаного. Види оркестрів саморобних дитячих музичних інструментів. Літній оркестр та специфіка його створення у ЗДО.

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте значення гри на музичних інструментах для музичного розвитку дитини.
2. Обґрунтуйте роль гри на музичних інструментах щодо творчого розвитку дошкільника.
3. Назвіть види дитячих інструментів.
4. Схарактеризуйте різні способи навчання дітей гри на звуковисотних музичних інструментах.
5. Розкрийте специфіку створення та використання саморобних українських народних інструментів.
6. Чим визначається специфіка добору музичного репертуару для навчання дошкільників гри на музичних інструментах.
7. Розкрийте специфіку навчання дошкільників гри в оркестрі.
8. Які види оркестрів саморобних дитячих інструментів використовуються в сучасній практиці дошкільного музичного виховання?

Завдання для самостійної роботи

Виготуйте шумовий інструмент для оркестру дитячих саморобних музичних інструментів (вид оркестру – за вибором студента).

План семінарського заняття

1. Значення дитячого музикування для музичного та творчого розвитку дошкільників.
2. Класифікація дитячих музичних інструментів.
3. Саморобні дитячі музичні інструменти. Музикування на інструментах К. Орфа.
4. Зміст та завдання навчання дошкільників гри на музичних інструментах за віковими групами.
5. Методика навчання дошкільників гри на музичних інструментах.
6. Дитяче оркестрове музикування.

Мета заняття

- виявити розуміння студентами ролі дитячого музичного інструментування щодо музичного розвитку дитини дошкільного віку;
- розширити уявлення студентів про сучасні підходи до використання різноманітних видів дитячих оркестрів;
- закріпити знання студентів стосовно різноманітності дитячих музичних інструментів та основних прийомів гри на них;
- уточнити й закріпити знання студентів щодо методики навчання гри на дитячих музичних інструментах дітей різних вікових груп.

Рекомендована література

1. Амлінська Р. Музичні інструменти – іграшки: посібн. Київ: Музична Україна, 1986. 24 с.
2. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку

- навч.-метод. посіб. для студентів наряду підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 196 с.: *іл.*
3. Зимина А. Н. Основы музыкального воспитания и развития детей младшего возраста: учеб. для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. 304 с.
 4. Левчук Я. Українські народні дитячі музичні інструменти : гра музикою чи музикування грою. *Музичний керівник*. 2013. №1. С. 4-7.
 5. Матвієнко С.І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.
 6. Методика музыкального воспитания в детском саду : учебник для учащ-ся пед. уч-щ по спец. "Дошкольное воспитание" / под ред. Н. А. Ветлугиной. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Просвещение, 1982. 271 с.
 7. Радынова О. П., Катинене А. И., Паландишвили М. Л. Музыкальное воспитание дошкольников: учеб. пособ. для студ. фак-тов дошк. воспит. высш. и средн. пед. учеб. заведений. Москва: Академия, 1998. 240 с.
 8. Теряева Л. Дитячий оркестр у дошкільному закладі. *Музичний керівник*. 2011. №3. С. 4-7.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ

ТЕМА 3.1. МУЗИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тези до теми

I. *Значення та завдання музичних занять.* Визначення основних підходів до організації музичного виховання у ЗДО відповідно до інструктивно-методичних рекомендацій Міністерства освіти та науки України «Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах» № 1/9-454 від 02.09.2016 р. Значення та завдання музичних занять. Сучасні підходи до використання потенціалу занять та інших форм організації навчання та виховання дошкільників, у тому числі – музичного заняття. Сутнісна характеристика музичного заняття. Цілі, на які має орієнтуватися музичний керівник при плануванні музичного заняття.

II. *Провідні педагогічні принципи у плануванні та організації музичних занять.* принцип діяльності; принцип варіативності; принцип креативності; принцип неперервності; принцип природовідповідності; принцип гуманності, їх коротка характеристика стосовно організації музичного заняття.

III. *Види музичних занять за кількістю учасників:* індивідуальні, заняття у підгрупах, фронтальні, об'єднані. Логіка добору видів занять за кількістю учасників відповідно до віку дітей, ступеня опанування ними навчального матеріалу, об'єднання у різних видах музичної діяльності. Логіка проведення індивідуальних музичних занять. Підгрупове заняття з музичного виховання та специфіка його добору у різних вікових групах та за різними видами музичної діяльності дітей (у домінуючих заняттях)

IV. *Типи музичних занять за змістом:* традиційні; комплексні; домінуючі; тематичні; сюжетно-динамічні; інтегровані. Логіка добору та проведення традиційного музичного заняття, його структура та зміст. Завдання традиційного заняття. Специфіка комбінованого заняття з музики – реалізація здвоєних педагогічних цілей, сполучення кількох видів діяльності дитини (зображувальної, музичної тощо). Структура комбінованого музичного заняття. Логіка структурності комплексного заняття з музики – наявність декількох взаємопов'язаних частин, що підпорядковується єдиній меті, доповнюють одна одну, складають єдине ціле. Види мистецької діяльності, які можуть використовуватися в комбінованому занятті: музична, образотворча, художньо-мовленнєва. Види комплексних занять за ступенем передачі інформації - комплексні поточні, комплексні узагальнюючі. Домінуючі музичні заняття, їх специфіка.

V. Специфіка тематичних музичних занять – їх узагальнююче спрямування. Три провідні теми, які розкриваються на тематичних заняттях: 1) які емоції та почуття передає та викликає музика? 2) про що розповідає музика? 3) як розповідає музика? Особливості добору тем

відповідних занять для дітей середньої групи. Тематика цих занять для дітей перед шкільного віку. Завдання тематичного заняття. Сюжетно-динамічні музичні заняття. Специфіка проведення інтегрованих музичних занять – узагальнення змісту, представлення дітям певного тематичного матеріалу гармонійним, єдиним у різноманітті. Вимоги про професійності музичного педагога щодо проведення ними інтегрованих музичних занять.

Питання для самоперевірки

1. Чим визначається розвивальний та виховний ефект заняття з музичного виховання?
2. Перелічіть основні завдання, які реалізуються на заняттях з музичного виховання.
3. Які методичні засади заняття з музичного виховання, на Вашу думку, мають продовжуватись застосовуватися у практиці ДНЗ, а які вимагають оновлення? Поясніть свою думку.
4. Назвіть принципи планування та організації музичних занять.
5. Розкрийте структуру традиційного музичного заняття.
6. Надайте класифікацію комплексних музичних занять та схарактеризуйте їх види.
7. Що є основною дидактичною характеристикою музичного заняття інтегрованого типу?

Завдання для самостійної роботи

Розробіть конспект-схему проведення музичного заняття **комбінованого** типу за орієнтовною темою «Ознайомлення з новим музичним інструментом».

План семінарського заняття

1. Значення та завдання музичних занять.
2. Провідні педагогічні принципи у плануванні та організації музичних занять.
3. Види музичних занять за кількістю учасників.
4. Типи музичних занять за змістом .

Мета заняття

- з'ясувати розуміння студентами ролі музичних занять в організації роботи з музичного виховання дітей у закладі дошкільної освіти;
- виявити знання студентів з основ дидактики щодо організації та проведення занять з музичного виховання відповідно до їх видів та типів.

Рекомендована література

1. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 196 с.: іл.

2. Крутій К. Термінологічне поле музичного заняття в дошкільному навчальному закладі. *Музичний керівник*. 2015. №11. С. 4-8.
3. Зимина А. Н. Основы музыкального воспитания и развития детей младшего возраста: учеб. для студ. высш. учеб. заведений. Москва : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. 304 с.
4. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.
5. Мережко Ю. Комплексні чи інтегровані музичні заняття: у чому відмінність? *Музичний керівник*. 2014. №5. С. 4-7.
6. Радынова О. П., Катинене А. И., Паландишвили М. Л. Музыкальное воспитание дошкольников: учеб. пособ. для студ. фак-тов дошк. воспит. высш. и средн. пед. учеб. заведений. Москва: Академия, 1998. 240 с.
7. Романюк І. А. Музичне виховання. Організація роботи у дошкільному закладі: навч.-метод. посібн. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 280 с.

ТЕМА 3.2. МУЗИКА В ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тези до теми

I. *Фонова музика у житті закладу дошкільної освіти.* Фонова музика як та, що звучить «другим планом», без установки на усвідомлене сприйняття на заняттях, а також у вільній діяльності дошкільників. Використання фонові музики - один із доступних і ефективних методів психолого-педагогічного впливу на дитину в умовах освітнього закладу, що допомагає вирішувати багато завдань освітнього процесу. Логіка включення музики в заняття (розвиток мовлення, математика, ознайомлення із довкіллям, конструювання, малювання тощо), орієнтування на можливості активного та пасивного її сприйняття дітьми. Роль музики у проведенні режимних моментів (прийом дітей вранці, настрої на заняття, підготовка до сну, підйом тощо) - створення емоційно комфортного клімату у групі. Підтримка інтересу дітей до музики за рахунок її фонового добору між проведенням двох музичних занять на тиждень. Планування добору фонові музики.

II. *Самостійна музична діяльність дітей.* Роль вихователя у підтримці музичної діяльності дітей поза заняттями. Форми організації самостійної музичної діяльності (за Н.Ветлугіною). Специфіка самостійної музичної діяльності - виникнення безпосередньо за ініціативи дітей, високий рівень розвитку дітей, що характеризується певними музичними уміннями і навичками, здатністю переносити різноманітні музичні дії в повсякденне життя. Застосовування накопиченого дитиною музичного досвіду, сформованих музичних умінь і навичок у нових умовах, в самостійній музичній діяльності за своїми інтересами та бажаннями. Вимоги до організації самостійної музичної діяльності дітей. прийоми впливу занять на самостійну діяльність.

III. *Музика під час занять фізичною культурою.* Музика як засіб організації різних форм фізичного виховання дітей. музика як засіб ритмічного і координованого виконання гімнастичних вправ, дотримання темпу рухів, виконання їх більш виразно й точно. Важливість добору музики у різних формах фізкультурно-рухової діяльності: на фізкультурних заняттях, ранковій гімнастиці, фізкультурній хвилиночці, спортивних світах та вечорах-розвагах тощо. Логіка використання музичного супроводу на занятті з фізичного виховання.

IV. *Особливості використання музичних творів на заняттях з ознайомлення з природою.* Логіка використання музики наданих заняттях – можливість забезпечення емоційного фону сприйняття природи; подання пізнавальної інформації в цікавій формі, її поступового ускладнення та трансформації дітьми в різні види діяльності. використання музики під час прогулянок у природу. Музичний репертуар, в якому змальовуються рідні для дитини пейзажі.

V. *Музика на заняттях з ознайомлення із соціумом.* Специфіка включення музичних творів до заняття із ознайомлення з соціумом: діти набувають нових уявлень, знань про соціальне довкілля, у них формуються уявлення про відносини між людьми, вони засвоюють моральні категорії, як-от: дружба, чесність, справедливість тощо. Ознайомлення дітей із професіями дорослих, життям людей в минулому, соціальні стосунки засобами музичних творів. Методичні основи використання музичних творів на заняттях з ознайомлення із соціумом.

VI. *Музика на заняттях з розвитку мовлення.* Музично-мовленнєва діяльність як діяльність, що побудована на основі відтворення дітьми змісту знайомих художніх творів у супроводі музики, розігрування художніх образів, які слугують засобом творчого самовираження дитини. Зв'язок художньо-мовленнєвої діяльності з вербалізацією музичних образів (у різних типах висловлювання), які сприймає чи відтворює дитина в різних способах музично-ритмічної активності. Методичні основи використання музичних творів на заняттях з розвитку мовлення.

Питання для самоперевірки

1. Назвіть форми використання музики у повсякденному житті дошкільного навчального закладу.
2. Що зумовлює логіку створення атмосфери повсякденного звернення до музики з метою створення життєво необхідних дитині позитивних емоційних вражень?
3. В яких видах дитячої діяльності вихователь може доцільно використовувати музичний матеріал?
4. Які професійні якості вимагаються від вихователя з тим, щоб повноцінно використовувати музику у повсякденному житті дошкільників?
5. Чим зумовлюється специфіка самостійної музичної діяльності дітей? Назвіть форми організації самостійної музичної діяльності дошкільників (за Н. Ветлугіною).

6. Яку роль відіграє музика у проведенні занять фізичною культурою?
7. Яке функціональне навантаження відіграє музика на заняттях із розвитку мовлення?
8. Яку роль відіграє музичний фольклор в ознайомленні дошкільників із соціумом? Чому його називають скарбницею життя народу?

Завдання для самостійної роботи

1. Самостійно укладіть комплекс вправ ранкової гімнастики (для старшої групи) та доберіть відповідний музичний супровід для ходьби, руху, бігу, підстрибувань, танцювальних рухів тощо.
2. Укладіть репертуарний перелік музичних творів для використання на занятті з ознайомлення з природою (тему визначте відповідно до плану освітньої роботи з розділу «Ознайомлення з природним довкіллям»).

Рекомендована література

1. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф., Шевченко Ю. М. Інтеграція рухів і музики у фізичному розвитку дітей старшого дошкільного віку: навч.-метод. посіб. / . Тернопіль : Мандрівець, 2011 128 с.
2. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 196 с.: *іл.*
3. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.
4. Романюк І. А. Музичне виховання. Організація роботи у дошкільному закладі: навч.-метод. посібн. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 280 с.
5. Фононая музыка в жизни детского сада. *Дошкольное воспитание*. 2007. №6. С. 52-54.
6. Шевчук А. Залучаємо малят до музичної скарбниці. *Дитячий садок. Мистецтво*. 2010. №3 (13). С. 36-41.

ТЕМА 3.3. МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛІЗОВАНІ СВЯТА І МУЗИЧНІ РОЗВАГИ

Тези до теми

1. *Роль музично-театралізованих свят та музичних розваг у формуванні культури дозвілля дітей.* погляди видатних педагогів на важливість виховного та соціалізуючого потенціалу дитячих свят. Роль свят у всебічному розвитку дитини. Мета та завдання проведення даних заходів.

2. *Види музично-театралізованих свят:* календарні свята, тематичні свята, свята календарно-обрядового циклу, християнські свята, національно-патріотичні свята. Необхідність урахування сезонності у плануванні та проведенні свят та розваг. Свята, пов'язані із внутрішнім життям конкретної вікової групи: день народження дітей, день нових іграшок

та ігор, зустріч із Прекрасним і Цікавим тощо.

3. *Методика організації та проведення музично-театралізованого свята.* Алгоритм проведення свята: визначення мети, визначення теми та назви свята, написання сценарію, добір музичного репертуару, підготовка до дитячого свята, проведення свята. Характеристика кожного з етапів планування та проведення музично-театралізованого свята. Роль музичного керівника у проведенні свята. Функції ведучого та вихователів на святі. Структура святкової програми, характеристика кожної з частин. Особливості планування роботи вихователів групи у день проведення святкового заходу. Специфіка проведення свят громадянсько-патріотичного спрямування, алгоритм даного заходу. Специфіка Новорічного свята, його сценарію та проведення. Проведення свята випуску дітей до школи – створення атмосфери дружньої уваги до випускників, виконання улюблених пісень, ігор, танців, перегляд виступів дітей інших груп, приймання від них вітання, квітів, пам'ятних сувенірів.

4. *Методика організації музичних розваг.* Сутнісна характеристика музичних розваг, планування, місце проведення та тривалість для кожної вікової групи. Напрями проведення розваг: концерти, театральні дійства, інсценівки, лялькові вистави, слухання музичних казок, спільні вечори для дітей і батьків тощо. Види розваг. Форми розваг. Роль музики при проведенні розваг.

Питання для самоперевірки

1. Яку роль відіграють свята і розваги у всебічному розвитку дитини дошкільного віку?
2. Розкрийте алгоритм організаційних дій у проведенні музично-театралізованого свята.
3. Яку структуру має свято громадянської тематики? Новорічне свято?
4. Які види музичних розваг проводяться у дошкільному навчальному закладі?
5. Назвіть форми проведення розваг у дошкільному навчальному закладі.

Завдання для самостійної роботи

Розробіть сценарій свята (за вибором студента). Дібрати музичний супровід, ілюстрації костюмів учасників, елементів, атрибутів декорацій тощо.

Рекомендована література

1. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 196 с.: іл.
2. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с
3. Шуть М. Музичне оформлення дитячого свята. *Музичний керівник.* –

2013. №7. С. 4-9.
4. Шуть М. Скарбничка організатора дитячого свята. *Музичний керівник*. – 2012. №3. С. 27.
 5. Шуть М. Сучасне дитяче свято: педагогічний аспект. *Музичний керівник*. 2012. №3. С. 4-11.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

МУЗИКА У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ТЕМА 4.1. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО СИСТЕМОЮ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1. *Специфіка професії «музичний керівник».* Посадові обов'язки музичного керівника як фахівця закладу дошкільної освіти. Посадові вимоги до діяльності сучасного музичного керівника.

2. *Функції директора ЗДО, вихователя-методиста* в організації музичної діяльності дітей. Функція педагогічного аналізу; планування діяльності музичного керівника та вихователів з питань музичного виховання дітей, зміст та результати самоосвіти педагогів, особливості музичного розвитку дітей, форми та зміст взаємодії з батьками. Обов'язки директора закладу освіти з визначення якості навчально-методичного, матеріально-технічного забезпечення процесу музичного виховання в дошкільному навчальному закладі, методичного супроводу діяльності музичного керівника та вихователів з цього питання. Функція планування, її поширення на роботу з музичним керунком, вихователями, батьками та дітьми. Складові планування методичної роботи з питань музичного виховання: окреслення тематики і змісту семінарів та практикумів для вихователів; визначення питань художньо-естетичного, творчого розвитку дітей. Функція організації: матеріального оснащення освітнього процесу, придбання музично-дидактичних ігор і посібників, атрибутів, а також обладнання для різних видів театру тощо. Контрольна функція, види контролю які проводять директор ЗДО та методист: тематичний, фронтальний, оперативний, підсумковий. Функція регулювання та координації. Координація роботи педагогічного колективу з питань музичного виховання, її ефективність відповідно до знань завідувачем сучасних досягнень науки і практики, змісту роботи та взаємозв'язку музичного керівника й вихователя, вміння скеровувати й узгоджувати їхню роботу, регулювати виконання окреслених завдань.

3. *Функції музичного керівника та вихователя* у проведенні музично-виховної роботи з дітьми. Інформаційна функція, що базується на глибоких знаннях зі свого предмета, уміннях передавати їх дітям. Важливість сформованості музично-виконавських умінь музичного керівника щодо досягнення високих результатів професійної діяльності. розвивальна функція, спрямована на збагачення дітей музичними враженнями, розвиток їхніх музичних здібностей, творчих проявів. Важливість знання музичним керівником методик діагностування музичного розвитку дітей, умінь імпровізації. Орієнтувальні функція, спрямована на формування в дітей

ставлення до музичного мистецтва як до культурної цінності (духовної та інтелектуальної), зацікавити їх музикою, пробудити і розвинути естетичні почуття, відчуття і розуміння краси музики. Мобілізаційна функція, що характеризується умінням мобілізувати дітей для більш успішного та якісного виконання певної музичної діяльності, враховуючи якості особистості кожної дитини, рівень розвитку її здібностей та інтересів.

II. *Планування освітнього процесу з музичного виховання.* Види планування – перспективне та календарне, їх специфіка стосовно музичного виховання дошкільників. Вимоги до планування роботи музичного керівника. Дидактичні принципи, що покладаються в основу планування.

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте специфіку професії «музичний керівник», урахувавши сучасні вимоги дошкільної освіти до розвитку й виховання дітей дошкільного віку, суспільні запити та економічні реалії сьогодення.
2. Чи повинен музичний керівник мати фахову (дошкільну) педагогічну освіту, чи головне – гарно володіти музичним інструментом? Обґрунтуйте свою думку.
3. Назвіть функції, які виконує завідувач та вихователь-методист дошкільного навчального закладу в організації музичної діяльності дітей.
4. Чим характеризується функція педагогічного аналізу в посадових обов'язках завідувача ЗДО? Вихователя-методиста цього закладу?
5. Які посадові обов'язки щодо організації музичного виховання у ЗДО виконує музичний керівник?
6. Розкрийте функції вихователя у проведенні музично-виховної роботи з дітьми.
7. Назвіть види планування освітньої роботи та розкрийте їх відповідно до організації роботи з музичного виховання у дошкільному навчальному закладі.

Завдання для самостійної роботи

Опрацюйте §5 «Музично-художня культура педагога закладу дошкільної освіти та її своєрідність» посібника: *Гогоберидзе А. Г. Теорія і методика музикального виховання дітей дошкільного віку. – М. : Академія, 2005. – 41*

8 с.

Рекомендована література

1. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошк. навч. закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 196 с.: іл.
2. Гогоберидзе А. Г., Деркунская В. А. Теорія і методика музикального виховання дітей дошкільного віку. Москва: Академія, 2005. 418 с.
3. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей

- дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.
4. Мерзлякова С. Планирование и анализ работы по музыкальному воспитанию. *Дошкольное воспитание*. 2000. №1. С. 121-126.
 5. Романюк І. А. Музичне виховання. Організація роботи у дошкільному закладі: навч.-метод. посібн. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 280 с.

ТЕМА. 4.2. ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Тези до теми

1. *Музично-розвивальне середовище*. Сутність та структурність музично-розвивального середовища, три його компоненти: музичне, предметне та соціальне. Складові музично-розвивального середовища: музична зала, театральна студія, музичні, театральні куточки у групах, інформаційні стенди тощо. Вимоги до обладнання музично-розвивального середовища стосовно користування дітьми атрибутами, посібниками тощо. Облаштування музичної зали, сучасні вимоги до оснащення та обладнання зали як приміщення для музичного виховання дітей. Облаштування музичного куточка в груповій кімнаті як невід'ємного складника предметно-просторового розвивального середовища групових кімнат. Сучасні підходи до забезпечення куточка сучасною технікою (її іграшковими аналогами), сучасними художніми засобами з урахуванням належності дітей до певного етносу, культури і мистецтва рідного народу. Варіанти облаштування групового музичного куточка. Специфіка обладнання таких куточків для дітей молодшої та середньої груп: у ньому повинно бути більше музичних іграшок (озвучених та неозвучених), ніж інструментів; ілюстрації за сюжетами знайомих пісень; іграшковий програвач та пластинки з картону.

II. Обладнання музичного куточка для дітей старшої групи: більше музичних інструментів, диригентська паличка, музичне лото, альбом «Наші пісні» з ілюстраціями за сюжетами знайомих пісень, який постійно оновлюється, музична драбинка тощо; портрет композитора, з творами якого діти знайомилися на заняттях, світлини самих дітей, що грають на інструментах (танцюють, співають тощо). Музичні інструменти, необхідні для розміщення: в молодшій групі - бубон, барабан, брязкальця, дзвоники, дудочки. У середній групі – можна додати дерев'яні палички, ложки, металофон. У старшій групі – трикутник, металофон, ксилофон, маракас, тріскачку, кастаньети та ін. Два рівні висотності щодо обладнання музичного куточка поділяють: для вихователя і для дітей.

1. *Гурткова робота у дошкільному навчальному закладі*. Мета та зміст гурткової роботи з музичного виховання. Напрямами організації гуртки з музичного виховання: гра на музичних інструментах; хореографія, вокал; театральна-музична діяльність тощо. Основні вимоги, які ураховуються при відкритті гуртка з музичного виховання. Оптимальні умови функціонування гуртка. Основні положення роботи гуртка з музичного виховання.

2. *Співпраця закладу дошкільної освіти з батьками з питань музичного виховання дітей у сім'ї.* Роль сім'ї у вихованні та музичному розвитку дитини., важливість вчасної підтримки перших проявів музичних здібностей малюка. Завдання, які здатні вирішити батьки стосовно музичного розвитку своєї дитини. Важливість включення до основ сімейного життя певного кола пісень або танців. Сутнісна характеристика співробітництва і співтворчості ЗДО і батьків: процес супроводу сім'ї, метою якого є надання професійної допомоги просвітницького плану, насамперед у питаннях цілісного виховання і розвитку дитини. Напрями спільної роботи ЗДО та сім'ї з питань музичного виховання дошкільників та види допомоги, яку можуть надати педагоги ЗДО батькам з питань стосовно музичного розвитку дошкільника.

Питання для самоперевірки

1. Схарактеризуйте компоненти предметно-просторового розвивального музичного середовища у дошкільному навчальному закладі.
2. Назвіть складові облаштування музичної зали ЗДО як середовища музичного розвитку дитини.
3. Які існують варіанти облаштування музичного куточка у груповій кімнаті ДНЗ щодо забезпечення його музично-розвивальної функції?
4. За яким змістом обладнання відрізняються музичні куточки для молодших і старших дітей?
5. Які чинники впливають на визначення змісту гурткової роботи з музичного виховання у ЗДО?

Завдання для самостійної роботи

На основі вивчення матеріалів лекції та опрацювання запропонованих до теми джерел, розробіть анкети для музичного керівника, вихователя та батьків, питання яких би стосувалися визначення ставлення анкетованих до забезпечення їхніх функцій у музичному вихованні дітей дошкільного віку.

Рекомендована література

1. Вовк Т. Секрети успіху гурткової роботи. Музичний керівник. 2014. №3. С. 4-10.
2. Галадзе М. Музичне та естетичне виховання дітей в сім'ї. Київ: Музична Україна, 1968. 47 с.
3. Гогоберидзе А. Г., Деркунская В. А. Теория и методика музыкального воспитания детей дошкольного возраста. Москва: Академия, 2005. 418 с.
4. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.
5. Мочона Т. Радісна зустріч з музикою вдома. Музичний керівник. 2013. №1. С. 8-10.
6. Романюк І. Гурткова робота з музичного виховання у дошкільному навчальному закладі. Музичний керівник. 2012. №12. С. 4-8.
7. Романюк І. А. Музичне виховання. Організація роботи у дошкільному закладі: навч.-метод. посібн. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 280 с.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА
до вивчення навчального курсу
«Теорія і методика музичного виховання»

Державні нормативно-інструктивні документи
у галузі дошкільної освіти

1. Державний Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс]. URL: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> – Назва з екрана.
2. Закон України «Про дошкільну освіту» // Бібліотечка журналу «Дошкільне виховання». – К. : Редакція журналу “Дошкільне виховання”, 2001. – С. 4-33.
3. Закон України «Про освіту від 05.09.2017 № 2145-VIII» : [Електронний ресурс]. URL: https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/download.htm – Назва з екрана.
4. Інструктивно-методичні рекомендації МОН України за № 1/9-454 від 02.09.2016 «Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах» [Електронний ресурс]. URL: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> – Назва з екрана.
5. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років (Проект) [Електронний ресурс]. URL: www.tnpu.edu.ua – Назва з екрана.
6. Лист МОН України «Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах», № 1/9-454 від 02.09.2016 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> – Назва з екрана.

Програми дошкільної освіти

1. Грабарєва О. А. Народна пісенна творчість у вихованні національної свідомості дошкільників: парціальна програма. Харків: Ранок, 2014. 192 с.
2. Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В. О. Огневюк. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.
3. Програма розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” (нова редакція). У 2 ч. /наук. кер. О. Кононко. – Київ: ТОВ “МЦФЕР-Україна”, 2014.
4. Шевчук А. С. Дитяча хореографія: програма та навч.-метод забезпечення хореогр. діяльності дітей від 3 до 7 років: навч.-метод. посібн. : 2-ге видання, без змін. Київ: Шкільний Світ, 2011. 128 с.
5. Удовіченко В. В., Сиротенко Т. А., Кугуєнко Н. Ф. Хореографія в дошкільному навчальному закладі: парціальна програма. Харків: Ранок, 2014. 80 с.

Підручники, монографії та навчальні посібники

3. Ветлугина Н. Развитие музыкальных способностей дошкольников в процессе музыкальных игр. Москва: Просвещение, 1958. 247 с.

4. Ветлугіна Н. О. Музичний розвиток дитини. Київ: Музична Україна, 1978. 253 с.
5. Ветлугина Н. А. Методика музикального виховання в детскому саду. Москва: Просвещение, 1981. 240 с., нот. *Б-ка воспит. дет сада.*
6. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. для студентів напряду підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошк. навч. закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 196 с.: *іл.*
7. Гогоберидзе А. Г., Деркунская В. А. Теория и методика музыкального воспитания детей дошкольного возраста. Москва: Академия, 2005. 418 с.
8. Зимина А. Н. Основы музыкального воспитания и развития детей младшего возраста: учеб. для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 304 с.
9. Методика музичного виховання в дитячому садку / за заг. ред. С. М. Шоломович. Вид 2-ге, переробл. та доповн. Київ: Музична Україна, 1979. 163 с.
10. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 298 с.
11. Методика музикального виховання в детскому саду : учебник для учащ-ся пед. уч-щ по спец. “Дошкольное воспитание” / под ред. Н. А. Ветлугиной. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Просвещение, 1982. – 271 с.
12. Михайличенко О. В. Основы загалної та музичної педагогіки: теорія та історія. Суми : Наука, 2004. 210 с.
13. Науменко С. І. Музично-естетичне виховання дошкільнят. Київ: Магістр, 1996. 96 с.
14. Науменко С. І. Основы вікової музичної психології Київ, 1995. – 102 с.
15. Радынова О. П., Катинене А. И., Паландишвили М. Л. Музыкальное воспитание дошкольников: учеб. пособ. для студ. фактов дошк. воспит. высш. и средн. пед. учеб. заведений. Москва: Академия, 1998. 240 с.
16. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навч.-метод. посібник. Київ: ІЗМН, 1997. 328 с.
17. Степанова Т. М., Лісовська Т. А. Індивідуально-диференційованій підхід до музичного виховання дітей старшого дошкільного віку: монографія. Київ: Слово, 2012. 256 с.
18. Теплов Б. Психология музыкальных способностей : Избранные труды: В 2-х т. Т. I. Москва: Педагогика, 1985. С. 42-222.

Навчально-методичні посібники

2. Амлінська Р. Музичні інструменти – іграшки: посібн. Київ: Музична Україна, 1986. 24 с.
3. Анисимов В. П. Диагностика музыкальных способностей детей : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Гуманит. изд.

- центр ВЛАДОС, 2004. 128 с.
4. Анцыпирович О. Н. Музыкальное воспитание детей дошкольного возраста : учеб.-метод. пособие. Минск : БГПУ, 2009. 49 с.
 5. Болгарський А. Г., Горобець Т. В., Шкоба В. А. Слухання музики у дошкільному навчальному закладі: навч.-метод. посіб. Луцьк: Твердиня, 2010. 180 с.
 6. Ватаманюк Г. П. Музика в країні Дошкілля: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2008. 260 с.
 7. Верховинець В. Весняночка. Ігри з піснями для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Київ: Музична Україна, 1989. 343 с.
 8. Ветлугина Н. А. Музыкальный букварь. Москва: Просвещение, 1986. 110 с.
 9. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф., Шевченко Ю. М. Інтеграція рухів і музики у фізичному розвитку дітей старшого дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / Тернопіль : Мандрівець, 2011 128 с.
 10. Галадзе М. Музичне та естетичне виховання дітей в сім'ї. Київ: Музична Україна, 1968. 47 с.
 11. Довженок Г. В. Український дитячий фольклор. Київ: Наукова думка, 1981. 171 с.
 12. Дубровская Е. А. Музыкальное развитие ребенка : практические советы педагога. Москва: Школьная пресса, 2005. 32 с. / *Серия : ребенок XXI века от рождения до школы ("Дошкольное воспитание и обучение – приложение к журналу "Воспитание школьников" ; Вып. 111).*
 13. Іваницький А. І. Український музичний фольклор : підручник для вузів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. 320 с.: *ноти.*
 14. Комиссарова Л. Н., Костина Э. П. Наглядные средства в музыкальном воспитании дошкольников : пособие для воспитателей и муз. руководителей дет. садов. Москва: Просвещение, 1986. 144 с.
 15. Кононова Н. Г. Обучение дошкольников игре на детских музыкальных инструментах : кн. для муз. руков. дет. сада. Из опыта работы. Москва: Просвещение, 1990. 159 с.
 16. Кононова Н. Г. Музыкально-дидактические игры для дошкольников : из опыта работы муз. руководителя. Москва : Просвещение, 1982. 96 с.
 17. Ланцюженко З. Д., Школьник С. Я., Бешапошникова Т. В. Музично-ритмічні хвилинки та розспіванки для дітей. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. 64 с.
 18. Музична діяльність майбутнього першокласника. Методичний аспект / Упоряд. Н. В. Андрієнко та ін. Харків: Ранок, 2012. 144 с.
 19. Музичне виховання у дошкільному навчальному закладі : збірник методичних матеріалів / упор. І. А. Романюк. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 104 с.
 20. Музыкально-двигательные упражнения в детском саду : кн. для воспитателя и муз. руководителя дет. сада / сост. Е. П. Раевская и др. 3-е изд., дораб. Москва: Просвещение, 1991. 222 с.

21. Колодницький Г. А. Музыкальные игры, ритмические упражнения и танцы для детей : уч.-метод. пособие для воспит. и педагогов. Москва, 1997.
22. Науменко Т. І. Музичне виховання дошкільників засобами українського фольклору: конспект лекцій з педагогіки. Київ: АПН України, Інститут педагогіки, 1995. 64 с.
23. Нечай С. П. Музыка розвиває, виховує, оздоровлює : навч.-метод посібник. Київ: Світич, 2012. 144 с. – 186 с.
24. Новгородська Ю. Г. Методика музичного виховання дошкільників. Тексти лекцій: навч. посібник. Ніжин: НДУ ім. Миколи Гоголя, 2008. 128 с.
25. Радынова О. Слушаем музыку. Книга для воспитателя и музыкального руководителя. Москва: Просвещение, 1990. 160 с.
26. Романюк І. А. Музичне виховання. Організація роботи у дошкільному закладі: навч.-метод. посібн. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 280 с.
27. Семенов О. Український фольклор: навч. посіб. Глухів: РВВ ГДПУ, 2004. 254 с.
28. Сучасне заняття в дошкільному закладі: навч.-метод. посіб. / за ред. Н. В. Гавриш. Луганськ: Альма-матер, 2007. 496 с.
29. Шевченко Г. П. Эстетическое воспитание в школе. Київ, 1985. 87 с.
30. Якимчук С. Методика музичного виховання: навч. посібник. Рівне: РДГІМ, 2003. 160 с.

Статті з питань музичного виховання дошкільників

1. Бойченко С. Виховання гармонійної особистості крізь призму музично-педагогічних систем ХХ ст. *Музичний керівник*. 2012. № 4. С. 4-10.
2. Вовк Т. Секрети успіху гурткової роботи. *Музичний керівник*. 2014. №3. С. 4-10.
3. Вусик Т. Музична лабораторія, або Давайте шуміти! *Музичний керівник*. 2013. № 5. С. 16-19.
4. Кабка Г. Бережіть дитячі голоси. *Музичний керівник*. 2011. №1. С. 28-31.
5. Ковтун А. В. Виховання особистості засобами музичного мистецтва у вітчизняній педагогіці кінця ХІХ – середини ХХ століття *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. №6 (32). С. 61-67.
6. Козлова І. Незвичайний оркестр: і майстри, і музиканти *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2014. №8. С. 41-45.
7. Костина Э. Музыкальная среда как средство развития креативности ребенка. *Дошкольное воспитание*. 2006. №11. С. 37-42.
8. Крутій К. Термінологічне поле музичного заняття в дошкільному навчальному закладі. *Музичний керівник*. 2015. №11. С. 4-8.
9. Левчук Я. Українські народні дитячі музичні інструменти : гра музикою чи музикування грою. *Музичний керівник*. 2013. №1. С. 4-7.
10. Лісовська Т. А. Музичне виховання як педагогічна парадигма.

- Вісник Черкаського університету*. 2010. Випуск 183. Частина IV. С. 82-85.
11. Мартиненко О. В. Розкриття творчого потенціалу дошкільнят виразними засобами хореографічного мистецтва. *Палітра педагога*. 1999. № 4. С. 42.
 12. Мережко Ю. Комплексні чи інтегровані музичні заняття: у чому відмінність? *Музичний керівник*. 2014. №5. С. 4-7.
 13. Мерзлякова С. Планирование и анализ работы по музыкальному воспитанию. *Дошкольное воспитание*. 2000. №1. С. 121-126.
 14. Науменко С. Психологічні основи музичного виховання дошкільників. *Музичний керівник*. 2012. №5. С. 4–9.
 15. Науменко С. Як правильно слухати музику з дітьми : поради психолога. *Музичний керівник*. 2013. №3. С. 4-10.
 16. Науменко Т. І. Музичне виховання найменших : інтегровані заняття. К.: Шкільний світ, 2007. 128 с. (Б-ка "Шкіл. світу").
 17. Радинова О. Методика слухання музики з дітьми. *Дитячий садок. Мистецтво*. 2010. №1 (13 число). С. 13-17.
 18. Разборщук К. Грати в музику і гратися музикою, або навчання за методом Тетяни Тютюннікової. *Музичний керівник*. 2012. №4. С. 17-23.
 19. Романюк І. Гурткова робота з музичного виховання у дошкільному навчальному закладі. *Музичний керівник*. 2012. №12. С. 4-10.
 20. Романюк І. Провідні педагогічні принципи організації музичних занять у дошкільному навчальному закладі. *Музичний керівник*. 2013. №2. С. 4-6.
 21. Ростовський О. Вступне слово педагога до дітей перед слуханням музики. *Музичний керівник*. 2011. №1. С. 10-12.
 22. Суржанська В. Музичні творчі завдання : створюємо та використовуємо у роботі з дошкільниками. *Музичний керівник*. 2012. №4. С. 25-31.
 23. Теряєва Л. Дитячий оркестр у дошкільному закладі. *Музичний керівник*. 2011. №3. С. 4-7.
 24. Теряєва Л. Розучування нової пісні на музичних заняттях з дошкільниками. *Музичний керівник*. 2012. №7. С. 18-20.
 25. Тимощук С. В. Музично-дидактичні ігри в ДНЗ (за системою К. Орфа). *Обдарована дитина: науково-практ. освітньо-попул. журнал для педагогів, батьків та дітей*. Київ: СОЦІС. 2013. №10. С. 30-37.
 26. Тютюнникова Т. Э. Природные и самодельные инструменты в музыкально-педагогической системе Карла Орфа. *Дошкольное воспитание*. 1997. №8. С. 6-8.
 27. Шевчук А. Дитина у світі культури : орієнтири до освітньої лінії. *Дошкільне виховання*. 2012. №9. С. 15-18.
 28. Шевчук А. Залучаємо малят до музичної скарбниці. *Дитячий садок. Мистецтво*. 2010. №3 (13). С. 36-41.
 29. Шеремет Л. Прилучення дітей до фольклорної спадщини в умовах урбанізованого середовища. *Рідна школа*. 2004. №1. С. 22-24.

30. Шуть М. Музичний керівник та учитель музичного мистецтва : нова інформація. *Музичний керівник*. 2011. №1. С. 4-9.
31. Шуть М. Скарбничка організатора дитячого свята. *Музичний керівник*. 2012. №3. С. 21-28.
32. Шуть М. Сучасне дитяче свято : педагогічний аспект. *Музичний керівник*. 2012. №3. С. 4-11.
33. Фоновая музыка в жизни детского сада. *Дошкольное воспитание*. 2007. №6. С. 52-54.
34. Шаповал О. Упровадження концепції «елементарного музикування» Карла Орфа в систему музичного виховання дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. №11. С. 57-66.

Додаткові інформаційні видання

1. Боффи Г. Большая энциклопедия музыки: пер. с итал. Москва: АСТ Астрель, 2006. 413 с.
2. Кропивницький В. І. Перші кроки у світ української народної пісні: навч. посібник для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку Хмельницький, 1998. 151 с.: з нотами.
3. Матвієнко С. І. Музична освіта та виховання дітей і молоді на Чернігівщині (XVIII – XIX ст.): дис. ... канд. пед. наук. Харків, 2010. 243 с.
4. Омельченко А. І. Музично-естетичне виховання в українській педагогіці (XVI-XVIII ст.): дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2001. 205 с.
5. Руденко О. В. Психологічні умови розвитку музичних здібностей у дітей старшого дошкільного віку: автореф. дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2008. 23 с.
6. Садовенко С. М. Методика формування музичних здібностей у дітей дошкільного віку (на матеріалі українського фольклору): автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2007. 23 с.
7. Сбітнєва Л. М. Розвиток системи музично-естетичного виховання в Україні: історико-педагогічний дискурс : монографія. Київ: Педагогічна думка, 2015. 186 с.
8. Улюкаєва І. Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні: навч. посіб. Вид. 3-є, доп. Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2011. 238 с.
9. Шевчук А. С. Вплив українських музично-хореографічних традицій на музично-руховий розвиток старших дошкільників: дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2002. 212 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Сайти

1. «Форум для музичних керівників». – <https://forum.in-ku.com/forumdisplay.php?f=187>
2. «Сайт для педагогів ДНЗ та музичних керівників». – <https://www.sites.google.com/site/sajtdlapedagogivdnz/home/fotogalerea/bativska-skrinka/poradi-batkam/dla-muzicnih-kerivnikiv-dnz>

3. «Сторінка музичного керівника». – <https://bortnica.jimdo.com/сторінка-музичного-керівника/>
4. Електронний сайт журналу «Музичний керівник». – <https://emuzker.mcfr.ua>
5. Педрада. Портал освітян України. Музичний керівник. – <https://www.pedrada.com.ua/rubric/19-muzichniy-kervnik>
6. Соціальна сеть работников образования nsportal.ru : сайт Дерди Світлани Миколаївни. – <https://nsportal.ru/derda-svitlana-mikolayivna> .
7. Електронний сайт журналу «Мистецтво та освіта». – <http://artedu.com.ua/index.php/adm> -
8. Диагностика музыкальных творческих способностей детей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.domisolka.nm/ru/Diagnostika/Tvorchestvo.html>

ДОДАТКИ

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с/п	лаб	с.р.	інд		л	п	лаб	конс	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні основи теорії та методики музичного виховання дітей дошкільного віку												
Т. 1.1.	6	2			4		8	2			6	
Т. 1.2.	6				6		6				6	
Т. 1.3.	4				4		8				8	
Разом за ЗМ 1	16				14		22				20	
Змістовий модуль 2. Види музичної діяльності дітей												
Т. 2.1.	12	2	2	2	6		10			2	8	
Т. 2.2.	8	2	2		4		10		2		8	
Т. 2.3.	12	2	2	2	6		10		2		8	
Т. 2.4.	12	2	2	2	6		8				8	
Разом за ЗМ 2	44				22		38				32	
Змістовий модуль 3. Форми організації музичної діяльності дітей.												
Т 3.1.	8	2	2		4		8				8	
Т 3.2.	4				4		8				8	
Т 3.3.	4				4		8				8	
Разом за ЗМ 3	16				12		24				24	
Змістовий модуль 4. Музика в закладі дошкільної освіти												
Т 4.1.	6		2		4		8	2			6	
Т 4.2.	4				4		8				8	
Разом за ЗМ 4	10				10		16				14	
ІНДЗ				4								
Усього годин	90	12	12	6	60		90	4	4	2	80	

ВИД ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Розробити відео презентацію на одну із запропонованих тем (або обрати її **самостійно за погодження із викладачем**):

1. Сучасні підходи до організації музичного виховання дітей у закладі дошкільної освіти
2. Музика та світ емоцій дитини.
3. Шляхи розвитку музичного сприймання дітей дошкільного віку.
4. Музика як чинник здорового ставлення до життя.
5. Використання релаксаційного впливу музики на дитину у ЗДО.
6. Розвиток творчої особистості дитини на заняттях з музики.
7. Креативна педагогіка Карла Орфа.
8. Музика як фактор духовного розвитку особистості дитини.
9. Арт-терапевтичний вплив музичного мистецтва на людину.
10. Основні форми музичної творчості дітей дошкільного віку.

Загальними вимогами до презентацій є:

- чітке визначення мети презентації;
- визначення і побудова структурованої презентації;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- стислість і точність формулювань;
- використання наочних форм представлення даних (діаграми, рисунки, графіки, схеми, доцільні ефекти анімації тощо);
- грамотне оформлення.

Презентація повинна бути виконана державною мовою.

Презентація повинна містити не менше 10 слайдів та не більше 20 слайдів, мати науковий стиль. Кожен слайд повинен містити різноманітні анімаційні ефекти. При цьому слід уникати рисунків та зображень розважального змісту.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- лекції;
- конспектування першоджерел;
- робота з навчально-методичною літературою, нотними джерелами;
- робота з періодичними виданнями з дошкільного виховання;
- робота з періодичними виданнями з музичного виховання;
- письмові доповіді;
- розробка плану-схеми;
- тести.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- колоквіум;
- індивідуальні завдання в письмовому вигляді;
- захист плану-схеми;

- модульні контрольні тести;
- модульна контрольна робота;
- підсумковий вид навчального контролю – письмовий залік.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- підручники;
- науково-методична література;
- періодичні видання з дошкільного виховання та музично-педагогічна періодика;
- бібліотечний каталог з питань музичного виховання та музичного виховання дітей дошкільного віку.
- фонотека;
- портрети композиторів;
- музичні словники.

ВИДИ РОБІТ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Змістовий модуль 1. (3 бали/5 балів)

Колоквіум. Передбачає виявлення рівня знань студентів із основних питань теоретичної частини курсу. Задля цього студенти вивчають та усно складають викладачу наступні ключові поняття:

- 1) музика;
- 2) музичне виховання у широкому значенні;
- 3) музичне виховання у вузькому значенні;
- 4) музичний розвиток;
- 5) музична культура;
- 6) зображувальність у музиці;
- 7) програмна музика;
- 8) виразність у музиці;
- 9) властивості музичного звуку;
- 10) жанри музики;
- 11) функції музики;
- 12) музично-дидактичні ігри.

Змістовий модуль 2. (3 бали/5 балів)

Модульна контрольна робота за питаннями визначених у даному змістовому модулі тем.

Змістовий модуль 3. Тести (3 бали/5 балів)

Орієнтовний зразок тестів (тести надано на стор.)

Слухання музики провідні спеціалісти пропонують «винести» у зміст:

- а) тематичних занять;
- б) комплексних занять;
- в) вечорів-розваг; (вибрати дві відповіді).

Гру на дитячих музичних інструментах можна починати впроваджувати:

- а) у другій молодшій групі;
- б) у середній групі;
- в) у старшій групі;

Драматизувати літературні твори із музичним супроводом можна починати:

- а) у другій молодшій групі;
- б) у середній групі;
- в) у старшій групі;

Змістовий модуль 4. Укладання міні-бібліотеки джерел до тем навчальної дисципліни (3 бали/5 балів)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Денної форми навчання

Поточне тестування, самостійна робота та модульний контроль															ІНДЗ	Сума	
ЗМ 1			контроль	ЗМ 2				контроль	ЗМ 3			контроль	ЗМ 4				контроль
1	2	3		1	2	3	4		1	2	3		1	2			
8	3	3	3	10	10	10	10	5	7	4	6	5	3	3	3	7	100

ВИДИ РОБІТ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ОЦІНЮВАННЯ

Семінарські заняття:

Відповідь – 3 б.* 6= 18 б.

Міні-доповідь – 2 б.

Лабораторні заняття:

Активна участь – 3 б.* 3= 9 б.

Самостійна робота:

Конспектування – 3 б.* 11= 33 б.

Інші види самостійної роботи – 15 б.

Самостійна індивідуальна робота:

Відео презентація: 7 балів.

Модульні контрольні роботи: 3 б. + 5 б. + 5 б. + 3 б.

100 б.

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно» А	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь
«добре» ВС	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно» DE	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову
«незадовільно» FX, F	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно», ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Теоретичні основи музичного виховання дітей.
2. Слухання музики.
3. Співи.
4. Музична ритміка (музично-ритмічні рухи).
5. Гра на дитячих музичних інструментах.
6. Музичні заняття.

ТЕМАТИКА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

1. Слухання музики. Методика проведення вступної бесіди до ознайомлення дітей різних вікових груп з музичним твором для слухання.
2. Музична ритміка (музично-ритмічні рухи). Методика розучування музично-ритмічних рухів з дітьми (вид музичного руху та вікова група, з дітьми якої проводиться робота – за вибором студентів).
3. Гра на дитячих музичних інструментах. Використання саморобних музичних інструментів та гра в оркестрі шумових саморобних інструментів.

ТЕСТИ

Вид підсумкового контролю вивчення навчальної дисципліни «Теорія і методика музичного виховання»

1. *Провідною формою музичної діяльності дошкільнят є:*
 - а) музично-дидактичні ігри;
 - б) музичне заняття;
 - в) індивідуальне виконання завдань в умовах групових занять.
2. *Виділити дві усталені форми організації музичного виховання дітей дошкільного віку:*
 - а) виконання музичних завдань парами;
 - б) музично-театралізовані свята;
 - в) самостійна музична діяльність;
 - г) музичні розваги.
3. *На музичних заняттях дитина знаходиться у центрі уваги:*
 - а) музичного керівника;
 - б) вихователя;
 - в) музичного керівника і вихователя.
4. *Емоційна вершина музичного заняття в дошкільному закладі:*
 - а) слухання музики;
 - б) музична гра;
 - в) співи.

5. *Слухання музики провідні спеціалісти пропонують «винести» у зміст:*
- тематичних занять;
 - комплексних занять;
 - вечорів-розваг; (вибрати дві відповіді).
6. *Гру на дитячих музичних інструментах можна починати впроваджувати:*
- у другій молодшій групі;
 - у середній групі;
 - у старшій групі;
7. *Драматизувати літературні твори із музичним супроводом можна починати:*
- у другій молодшій групі;
 - у середній групі;
 - у старшій групі;
8. *Вводити аеробіку або хореографію у закладах дошкільної освіти рекомендують:*
- у другій молодшій групі;
 - у середній групі;
 - у старшій групі;
9. *Що в першу чергу повинен враховувати музичний керівник на заняттях з дітьми дошкільного віку:*
- музичні здібності;
 - вікові особливості;
 - музичний репертуар;
 - зміст навчання співу?
10. *Провідною музичною діяльністю на заняттях є:*
- спів;
 - слухання;
 - танці;
 -г) музично-ритмічні рухи;
 - д) музично-дидактичні ігри.
11. *Що в структурі музичальності дітей дошкільного віку є вродженим:*
- музичні здібності;
 - сприймання музики;
 - сенсорні здібності;
 -г) почуття ритму;
 - д) задатки?
12. *Який вид мистецтва знаходиться в русі і має часовий характер:*
- архітектура;
 - скульптура;
 - живопис;
 -г) музика;
 - д) графіка?
13. *Музично-естетичний розвиток дитини до дванадцяти місяців з дня народження передбачає вміння (дві відповіді):*
- торохтіти брязкальцем;

- б) підспівувати дорослим окремі фрази;
 - в) плескати в долоні під танцювальну музику;
 -г) виконувати завдання за вихователем.
14. *Дитина повинна реагувати на дочасну форму музики (марш – біг, танець – коліскова та ін.) на:*
- а) першому році життя;
 - б) другому році життя;
 - в) третьому році життя.
15. *Особистісні успіхи дитини здійснюються у порівнянні з:*
- а) колективом;
 - б) самою дитиною;
 - в) групою дітей;
 -г) іншою дитиною.
16. *Який тип занять не відноситься до рівня музично-естетичного розвитку дітей:*
- а) традиційний;
 - б) домінантний;
 - в) субдомінантний;
 -г) тематичний;
 - д) комплексний.
17. *Які музичні заняття у дошкільних закладах дають зануритися із дітьми у конкретну діяльність:*
- а) традиційний;
 - б) домінантний;
 - в) тематичний;
 -г) комплексний?
18. *Яка тематика музичних занять переважає в молодшому і середньому дошкільному віці:*
- а) іграшкового світу;
 - б) соціального світу;
 - в) музичного світу?
19. *Сприятлива умова успішного естетичного виховання дітей у розвагах та святах у діалозі дітей :*
- а) з вихователем;
 - б) з музичним керівником;
 - в) з батьками;
 -г) з вихователем і музичним керівником;
 - д) з вихователем, музичним керівником і батьками.
20. *Основою дитячого ранку має бути:*
- а) гра;
 - б) гра на дитячих музичних інструментах;
 - в) співи;
 -г) таночки;
 - д) унормована дорослими діяльність.
21. *Дитячий святковий ранок:*
- а) концерт для дорослих;

- б) свято для дітей;
 - в) звіт для перевіряючих.
22. *Музичні керівники повинні мати два основних плани роботи:*
- а) перспективний;
 - б) поточний;
 - в) поетапний;
 - г) другодомінантний.
23. *Діагностичне обстеження музичного розвитку дітей дошкільного віку проводять (дві відповіді):*
- а) на одному занятті;
 - б) поза заняттями;
 - в) упродовж декількох занять.
24. *Починати вивчати національний пісенний фольклор доцільно з:*
- а) народження;
 - б) трьох років;
 - в) чотирьох років;
 - г) п'яти років.
25. *З чого починається підготовка до святкового ранку:*
- а) з вибору пісенного репертуару;
 - б) з вибору танців;
 - в) оформлення зали;
 - г) із складання сценарію.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

Перелік питань для перевірки знань

1. Основні складові художнього образу в музичному творі.
2. Головні характеристики музики як виду мистецтва, їх роль щодо впливу на музичний розвиток дитини дошкільного віку.
3. Функції музики щодо її впливу на духовний, естетичний розвиток особистості.
4. Сутнісна характеристика музичного виховання як процесу розвитку музичних здібностей дитини, формування в неї основ музикальності.
5. Завдання музичного виховання дітей дошкільного віку.
6. Принципи музичного виховання дітей дошкільного віку.
7. Методи та методичні прийоми музичного виховання дітей дошкільного віку.
8. Наочні методи музичного виховання дошкільників.
9. Практичні методи музичного виховання дошкільників.
10. Словесні методи музичного виховання дошкільників.
11. Засоби, які використовуються в музичному вихованні дошкільників.

12. Музично-дидактична гра, її сутність та особливості використання у роботі з дошкільниками.
13. Інноваційні технології музичного виховання дітей.
14. Музичні здібності, їх сутність та умови розвитку у дітей дошкільного віку.
15. Структура музикальності. Ознаки музикальності. Умови розвитку музикальності у дітей дошкільного віку.
16. Шляхи розвитку творчості дітей у процесі музичного виховання.
17. Поняття «дитячий фольклор» та «фольклор для дітей». Види та жанри фольклору, які використовуються в музичному вихованні дітей різного віку.
18. Види музичної діяльності дітей, їх коротка характеристика.
19. Сприймання музики як особливий вид музичної діяльності та основа слухання музики.
20. Дидактичні основи слухання музики.
21. Основні співацькі навички та методика їх формування у дітей дошкільного віку.
22. Дидактичні основи навчання дошкільників співу.
23. Охорона дитячого голосу в співацькій роботі.
24. Особливості організації роботи з дітьми, що нечисто інтонують.
25. Завдання з музичної ритміки, які реалізуються у процесі музичного виховання дошкільників.
26. Види музично-ритмічних рухів.
27. Дидактичні основи навчання дошкільників музичної ритміки.
28. Класифікація дитячих музичних інструментів.
29. Саморобні дитячі музичні інструменти. Музикування на інструментах К. Орфа.
30. Значення та завдання музичних занять. Види музичних занять за кількістю учасників.
31. Види музично-театралізованих свят та методика їх проведення.
32. Види музичних розваг та методика їх організації.
33. Функції музичного керівника у проведенні музично-виховної роботи з дітьми.
34. Функції вихователя у проведенні музично-виховної роботи з дітьми.
35. Фонова музика та її роль в організації музично-розвивального середовища у ЗДО.

БАЛИ, ЯКІ ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Тематика	Семінарські Заняття			Лабор. заняття		Самост. робота			Інд. робота		Усього
	Годин	Відповідь	Міні-доповідь	Годин	Участь	Годин	Конспект	Інші види робіт	Годин	Відеопрезентація	
М.1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ МУЗ. ВИХ. ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ											
Теоретичні основи музичного виховання дітей дошк. віку	2	3	2			4	3		8	7	15
Психологічні основи музичного виховання дітей						6	3				3
Національне підгрунття муз. виховання						4	3				3
<i>Підсумковий контроль за I змістовий модуль</i>											3
М. П. ВИДИ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ											
Слухання музики	2	3		2	3	6	3	1			10
Співи	2	3		2	3	4	3	1			10
Музична ритміка	2	3		2	3	6	3	1			10
Гра на дитячих музичних інструментах	2	3				6		7			10
<i>Підсумковий контроль за II змістовий модуль</i>											5
М.3. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ											
Музичні заняття	2	3				4	3	1			7
Музика в повсякденному житті ЗДО						4	3	1			4
Музично-театралізовані свята та музичні розваги						4	3	3			6
<i>Підсумковий контроль за II змістовий модуль</i>											5
М.4. МУЗИКА В ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ											
Організація та керівництво системою музичного виховання у дошкільному навчальному закладі						4	3				3
Діяльність пед. колективу ЗДО з музичного виховання дітей						4	3				3
<i>Підсумковий контроль за IV змістовий модуль</i>											3
РАЗОМ											
	12	18	2	6	9	60	33	15	8	7	100

Навчальне видання

Укладач:
Матвієнко Світлана Іванівна

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Навчально-методичний комплекс

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – В. М. Косяк

Підписано до друку
Гарнітура Times New Roman
Замовлення №

Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 9,69
Ум. друк. арк. 14,29

Папір офсетний
Тираж 50 пр.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3/4
(04631)7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@mail.ru
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.